

Kedves Elnök Uram!

Ma vettem az örömhírt: végre megérkezett a hivatalos meghívás. A demokratikus Magyarország hazahívja és hazavárja nagy fiát, Károlyi Mihályt. Végtelenül boldog vagyok, hogy az első lépés megtörtént. Soha őszintébb örömet politikai esemény felett nem éreztem. Szerető ragaszkodással és változatlan politikai és emberi hűséggel üdvözöllek, a lelkemből kívánom, hogy otthon siker koronázza minden lépésedet. Az elvhűség, az intranzigens harc a fasizmus, nazizmus és reakció ellen, a politikai és emberi erkölcs európai képviselője tér Veled haza országunkba. Ez a hazatérés a fiatal magyar demokrácia konszolidációjához kell, hogy vezesse népünket, egyúttal kijelöli az utat Október szellemének renaissance-ához.

Engedd meg Elnök Uram, hogy az üdvözlő sorok kíséretében a hűséges fegyvertárs és híved jogán - aki mint pártember is azt vallja, hogy politikailag senkihez sem áll olyan közel, mint Hozzád - néhány szerény, baráti tanáccsal terheljem meg úti tarsolyodat. Talán mindazt, amit írni akarok, éppen olyan jól tudod, mint én - vagy talán még jobban -, mégis kötelességemnek tartom az alábbiak megírását.

Magyarország felszabadult. A földreformot végrehajtották. A fasizmus ellen folyik a harc. Új politikai vezetés alá került az ország. De a régi gárda, amely valaha Téged követett, részben meghalt, részben testileg vagy szellemileg megrokkant, egy kis része talán áruló is lett. Az ifjúságot 25 esztendőn keresztül megcsalták, félrevezették, egy galád propaganda minden eszközével rágalmazták Károlyi Mihályt.

E mellett 25 esztendő Horthy-uralom, a legutóbbi háború szennyje és erkölcstelensége lesüllyesztette az emberi erkölcsöket.

Mindezt figyelembe kell vened, ha most hazatérsz, Elnök Uram. Politikai és magánérdek igyekszik majd kihasználni, kizsákmányolni a Károlyi Mihály nevében és személyében rejlő erkölcsi tőkét. Nehezebbé teszi helyzetedet, hogy a dolog természeténél fogva nem ismered az emberek egy nagy részét, hiszen 26 év óta távol élünk az országtól.

De mindezeket a nehézségeket a Te politikai rutinod, a Te okos magatartásod, a Te megközelíthetetlen erkölcsi fölényed könnyen legyőzheti. Csak néhány általános szempontot kell mindenkor szem előtt tartani. Ezekről szeretnék néhány sort írni.

1. Megismétem, amit már hónapokkal ezelőtt kértem Tőled. Te ne lépj be semmiféle pártba. Te maradj a pártok felett. A pártok csoportosuljanak Károlyi Mihály köré. Te légy a kristályosodási pont. A mai Magyarországnak *nincsen* egyetlen embere, aki politikai erkölcs, egyenes vonal, külpolitikai kapcsolatok, múlt, tisztaság tekintetében csak megközelíthetően Veled felvehetné a versenyt. Károlyi Mihály ma a magyar népnek, a magyar jövőnek felbecsülhetetlen kincse. Károlyi nem lehet egy párté - Károlyi a magyar népé. A magyar nép politikai és erkölcsi átalakulásának, megjavulásának szimbóluma lehet Károlyi Mihály, ha Károlyi lesz a magyar népköztársaság Elnöke.

Kérve kérlek, Elnök Uram, anélkül, hogy ezt bárkinek is mondanád, anélkül, hogy azt Te hirdetnéd, e cél lebegjen szemed előtt, e cél irányítsa cselekedeteidet.

Nem Károlyi Mihály személye érdekében kérem ezt Tőled. Senki nálam jobban nem tudja: Te szerényen hajlandó vagy szolgálni bármely poszton népünket. De a magyar nép, a magyar jövő, a magyar demokrácia érdekében kérem ezt Tőled.

Ezzel a kérésimmal jár, hogy már ma is az államfői szokásoknak hódolj. Csak akkor nyilatkozzál, amikor azt Te tartod szükségesnek, és nem akkor, amikor mások politikai vagy zsurnalisztikai érdeke ezt megkívánja.

2. A titkári állás egyik legfontosabb kelléke minden politikusnak. Még fontosabb a Te esetében, Elnök Uram. Időbe kerül, amíg a Te kívánságaidnak megfelelő titkárt találsz. De addig is jó volna egy megbízható ember. Engedd meg, hogy egy személyt figyelmedbe ajánljak. Nádass József – ma ugyan a Népszava munkatársa, de nem megcsontosodott pártpolitikus – kitűnő újságíró, aki ismeri a polgári és szocialista, valamint kommunista politika és politikusok minden csínját-bínját. Legutóbb szabadult ki a mauthauseni koncentrációs táborból. Igaz, hogy az első világháborúban elvesztette fél lábát, de műlábbal és hallatlan energiával olyan fürge és munkás, hogy ritkán láttam hozzá hasonlót. Sokat járt külföldön, élt Norvégiában, Franciaországban, Svédországban, Ausztriában, mindenképpen megfelelő embernek tartom, aki régi híved és tisztelőd. Ignotus és Havas kitűnően ismerik.¹

Ismét hangsúlyozom, hogy csak arra az időre ajánlom, amíg, Elnök Uram, megfelelő titkárt találsz.

Az első idők nehézségein ügyesen keresztülvezethet.

3. Az utolsó kérdésem peredre vonatkozik, Elnök Uram. Ennek a pernek a sorsa a magyar demokrácia életkérdése. Ezt talán sokan nem ismerik fel helyesen.

De éppen azért, mert életkérdés, azért kell a per megindítása és vezetése dolgában módszeresen, személyi és tárgyi biztonsággal eljárni.

Úgy értesültem, hogy külföldi ügyvédet szándékozol megbízni, Elnök Uram, hogy a pert megindítsa és vezesse. Engedd meg, Elnök Uram, hogy a fegyvertárs aggodalmát fejezzem ki eme elhatározásod felett. Minden külföldi beavatkozás a reakció, Horthyék malmára hajthatja [a] vizet. De bizonyos, hogy otthon suttogó propagandával és a külföldön nagyon hatalmas barátaik segítségével ezt Október, a demokrácia és Ellened használhatják ki. Annál inkább, mert hiszen nem tudunk mindenhova eljutni, ahova a suttogó propaganda és a magas pártfogók befurakodnak.

De nem csak Horthyék fogják ezt kihasználni. Félek, hogy orosz részről is bizonyos értetlenséggel és bizalmatlansággal fogadják majd ezt az elhatározást. Értetlenséggel és bizalmatlansággal, mert angol ügyvédről van szó. Még akkor is, ha az illető posszibilis az oroszok előtt, amint Pritt bizonyára posszibilis.

Annál nyomatékosabban képviselhetem ezt az álláspontot, mert a pert szinte személyes kérdésnek is tekintem. És meggyőződés, hogy magyar ügyvédek sokkal jobban képviselhetik ezt a bonyodalmas pert. És vannak Magyarországon még megbízható jogászok. Nem az én hivatásom, hogy neveket említsek. De Vámbéry hamarosan otthon lesz. Ki volna alkalmasabb és megbízhatóbb, hogy ezt a pert szellemileg és jogilag irányítsa, hogy ügyedet, ügyünket győzelemre vigye? Károlyi Mihály, kinek lelke legmélyén fekvő gondolatait is ismerem, aki a legönzettelenebb magyar ember – lásd Kál-Kápolna –, gyűlöli még a gondolatát is annak, hogy ő vagyonért indít pert. Ennek a látszatát is el kell kerülni. Ezért volna jó Vámbéry vezetésével derék, megbízható jogászokat az ügy vitelére felkérni.

Nagyon kérek, Elnök Uram, fontold meg jóindulattal előterjesztésemet.

Az a szándékom, hogy Bevinnek írjak levelet, és szocialista oldalról igyekszem őt meggyőzni arról, hogy Magyarországon nem lehet beszélni arról, hogy ott a demokráciát elnyomják. Sőt a reakció még túl hatalmas.

Kérlek, Elnök Uram, mielőtt utazol, tiszteelj meg soraiddal és válaszd meg leveletem. Neked és [a] Grófnőnek kellemes utazást, sok sikert kíván régi harcostársi hűséggel²

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti). Közli: KMVÍ II. 388-391.

¹ Böhm Vilmos, aki valóban odaadó híve volt Károlynak már az 1918-as forradalom előtt is, valójában önmagát tartotta legalkalmasabbnak az új Magyarország politikai irányítására, de tudta, hogy különböző okok miatt

maga nem állhat az ország élén. Ezért már 1943–44-ben arra törekedett, hogy ő legyen Károlyi fő tanácsadója. Miután Nádass József hozzá politikailag hasonló beállítottságú szociáldemokrata (egy ideig kassákista) költővel és publicistával annak svédországi emigrációja alatt összebarátkozott, nyilván általa akarta megoldani Károlyi közvetlen irányítását. Károlyi maga is tudta, hogy titkár nélkül nem dolgozhat, s miután Londonban többet is kipróbált, Havast találta a legalkalmasabbnak. Havas pedig maga is úgy érezte, hogy Károlyinak szüksége van rá, s mindennél jobban ambicionálta, hogy mellette titkár és tótumfaktum lehessen. Nádass hazatérése után a *Népszava*, később az *Élet és Irodalom* és más lapok munkatársa lett, József Attila-díjas, 1949 körül rövid ideig a Külügyminisztérium tájékoztatói osztályán dolgozott.

² A levél szélén a válasz vázlatos tervezete vagy annak töredéke kézírással.

140. BÖHM VILMOS TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Råsunda, 1945. szeptember 14.)

On occasion your return into native country Világosság in imperturbable fidelity greets hero and leader of struggle for Hungarian liberty. Wishing best success [we] remain you

Böhm, Balóg

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti távirat)

*

A szülőföldre való hazatérése alkalmából a Világosság megingathatatlan hűséggel köszönti a magyar függetlenségi küzdelem hőseit és vezérét. A legteljesebb sikert kívánva maradunk [tisztelettel]

Böhm, Balog

141. KÁROLYI MIHÁLY W. G. HAYTERHEZ

(Guildford, 1945. szeptember 15.)

Dear Mr. Hayter,

Thank you very much for your letter and for the information concerning the wire sent to the Allied Control Commission in Budapest.

At this occasion I want to mention that the letter containing the official invitation of the Hungarian Government, and which, as I was informed on the phone by Mr. Eddes, had been forwarded to me, has never reached me. As the Foreign Office stamp was on the envelope, probably it has been returned to you and therefore the delay. I would be much obliged to you if you could let me have this letter as soon as possible or else, in case if it would have got lost in the post, would you kindly forward me a copy.

Yours sincerely

PRO FO 371/48 463. (eredeti)

*

Kedves Mr. Hayter,

Nagyon köszönöm levelét és információját a budapesti Szövetséges Ellenőrző Bizottság táviratáról.

Ebből az alkalmából szeretném megemlíteni, hogy a magyar kormány hivatalos meghívását tartalmazó levél, amelyet, mint arról Mr. Eddes telefonon informált, elküldtek nekem, hozzám sohasem érkezett meg. Miután a borítékon ott volt a Külügyminisz-